

سوال

آیا برای من جایز است که از روی کتاب «ابواب الفرّج» محمد علوی حسنی مالکی دعا کنم؟ و آیا دعایی از پیامبر - صلی الله علیه وسلم - درباره رفع غم و اندوه و گرفتاری شدید وارد شده است؟

خلاصه‌ی پاسخ

دعای رفع گرفتاری و اندوه، این چند دعا را شامل می‌شود:

۱- اللَّهُمَّ إِنِّي عَبْدُكَ، وَابْنُ عَبْدِكَ، وَابْنُ أَمَتِكَ، نَاصِبَتِي بِيَدِكَ، مَاضٍ فِي حُكْمِكَ، عَدْلٌ فِي قَضَائِكَ، أَسْأَلُكَ بِكُلِّ اسْمٍ هُوَ لَكَ سَمِيَتْ بِهِ نَفْسُكَ، أَوْ عَلَّمْتَهُ أَحَدًا مِنْ خَلْقِكَ، أَوْ أَنْزَلْتَهُ فِي كِتَابِكَ، أَوْ اسْتَأْثَرْتَ بِهِ فِي عِلْمِ الْغَيْبِ عِنْدَكَ، أَنْ تَجْعَلَ الْقُرْآنَ رَبِيعَ قَلْبِي، وَنُورَ صَدْرِي، وَجِلَاءَ حُزْنِي، وَذَهَابَ هَمِّي . (بارالها من بنده تو و بنده بنده تو و بنده کنیز تو هستم. پیشانی‌ام به دست توست (تو بر من سیطره داری) و حکم تو بر من نافذ است و قضایت درباره من عادلانه است (هرچه درباره من حکم کنی همان عدل است). از تو به هر نامی که خود را به آن نامیده‌ای یا به کسی از بندگان یاد داده‌ای یا در کتابت نازل کرده‌ای یا در علم غیب نزد خود نگه داشته‌ای [و به کسی نگفته‌ای] خواهانم که قرآن را بهار دل من و نور سینه من و از بین برنده غم و نگرانی من قرار دهی).

۲- اللَّهُمَّ رَحِمَتَكَ أَرْجُو، فَلَا تَكِلْنِي إِلَى نَفْسِي طَرْفَةَ عَيْنٍ، وَأَصْلِحْ لِي شَأْنِي كُلَّهُ، لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ . (بارالها به رحمت تو امیدوارم پس مرا برای یک چشم بر هم نهادن به خودم وامگذار و همه امورم را به سامان آور، معبودی [به حق] جز تو نیست).

۳- لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الْعَظِيمُ الْحَلِيمُ، لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ، لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ رَبُّ السَّمَاوَاتِ وَرَبُّ الْأَرْضِ وَرَبُّ الْعَرْشِ الْكَرِيمِ . (معبودی [به حق] نیست جز الله که بزرگ و بردهار است، معبودی [به حق] نیست جز الله، پروردگار عرش بزرگ، معبودی [به حق] نیست جز الله، پروردگار آسمان‌ها و پروردگار زمین و پروردگار عرش گرامی).

پاسخ مفصل

الحمد لله.

درجه صحت دعاها و آورده در کتاب ابواب الفرّج

نتوانستیم به طور کامل از کتاب ابواب الفرّج اطلاع یابیم اما فقره‌هایی از این کتاب را دیدیم که در بر دارنده صلوات‌های

بدعی مانند صلوات فاتح و **صلوات ناریه** و صلوات منجیه و دیگر انواع صلوات بود که شامل الفاظی منکر و غلو نکوهیده بود. قبلاً درباره برخی از این صلوات‌ها سخن گفته‌ایم.

دعاهای رفع غم و گرفتاری

اما برخی از دعاهایی که برای رفع اندوه و نگرانی آمده چنین است:

- آنچه امام احمد (۳۵۲۸) از عبدالله بن مسعود روایت کرده که رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمودند: «بنده‌ای دچار نگرانی یا غمی نمی‌شود که بگوید: **اللَّهُمَّ إِنِّي عَبْدُكَ، وَابْنُ عَبْدِكَ، وَابْنُ أَمَتِكَ، نَاصِيَتِي بِيَدِكَ، مَاضٍ فِي حُكْمِكَ، عَدْلٌ فِي قَضَائِكَ، أَسْأَلُكَ بِكُلِّ اسْمٍ هُوَ لَكَ سَمِيَتْ بِهِ نَفْسُكَ، أَوْ عَلَّمْتَهُ أَحَدًا مِنْ خَلْقِكَ، أَوْ أَنْزَلْتَهُ فِي كِتَابِكَ، أَوْ اسْتَأْثَرْتَ بِهِ فِي عِلْمِ الْغَيْبِ عِنْدَكَ، أَنْ تَجْعَلَ الْقُرْآنَ رَبِيعَ قَلْبِي، وَتُورَ صَدْرِي، وَجِلَاءَ حُزْنِي، وَذَهَابَ هَمِّي**، مگر آنکه الله نگرانی و غم او را از بین برده و به جایش گشایش قرار می‌دهد». گفتند: یا رسول الله، آیا آن را فرا نگیریم؟ فرمود: «آری، برای هر که آن را می‌شنود شایسته است که فرایش گیرد». آلبانی در «السلسلة الصحيحة» (۱۹۹) آن را صحیح دانسته است. معنای دعا: «بارالها من بنده تو و بنده بنده تو و بنده کنیز تو هستم. پشانی‌ام به دست توست (تو بر من سیطره داری) و حکم تو بر من نافذ است و قضایات درباره من عادلانه است (هرچه درباره من حکم کنی همان عدل است). از تو به هر نامی که خود را به آن نامیده‌ای یا به کسی از بندگان یاد داده‌ای یا در کتابت نازل کرده‌ای یا در علم غیب نزد خود نگه‌داشته‌ای [و به کسی نگفته‌ای] خواهانم که قرآن را بهار دل من و نور سینه من و از بین برنده غم و نگرانی من قرار دهی».
- آنچه ابوداؤد (۵۰۹۰) و احمد (۲۷۸۹۸) از ابوبکره روایت کرده‌اند که رسول الله - صلی الله علیه وسلم - فرمودند: «دعای مکروب (شخص دچار غم و گرفتاری) این است: **اللَّهُمَّ رَحْمَتَكَ أَرْجُو، فَلَا تَكِلْنِي إِلَى نَفْسِي طَرْفَةَ عَيْنٍ، وَأَصْلِحْ لِي شَأْنِي كُلَّهُ، لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ**» این حدیث را آلبانی در «صحیح أبي داود» حسن دانسته است. معنای دعا: «بارالها به رحمت تو امیدوارم پس مرا برای یک چشم بر هم نهادن به خودم وامگذار و همه امورم را به سامان آور، معبودی [به حق] جز تو نیست».
- و آنچه مسلم (۲۷۳۰) از ابن عباس - رضی الله عنهما - روایت کرده که پیامبر - صلی الله علیه وسلم - هنگام غم و گرفتاری می‌فرمود: **«لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الْعَظِيمُ الْحَلِيمُ، لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ، لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ رَبُّ السَّمَاوَاتِ وَرَبُّ الْأَرْضِ وَرَبُّ الْعَرْشِ الْكَرِيمِ»**. معنای دعا: «معبودی [به حق] نیست جز الله که بزرگ و بردبار است، معبودی [به حق] نیست جز الله، پروردگار عرش بزرگ، معبودی [به حق] نیست جز الله، پروردگار آسمان‌ها و پروردگار زمین و «پروردگار عرش گرامی».

نووی - رحمه الله - در «شرح مسلم» می‌گوید: «این حدیثی است گرامی که شایسته توجه و بسیار گفتن آن در هنگام

گرفتاری و امور بزرگ است. طبری می‌گوید: سلف این دعا را می‌گفتند و آن را دعای کرب (غم و گرفتاری) می‌نامیدند. اگر گفته شود این ذکر است و دعایی در آن نیست، پاسخش از دو جه است: یکی اینکه: این ذکر است که دعا با آن آغاز می‌شود سپس هر دعایی که خواست پس از آن می‌گوید. و دوم: پاسخ سُفیان بن عُیینه است که می‌گوید: آیا این سخن حق تعالی را ندانسته‌ای که «هرکس ذکر من او را درخواستش مشغول دارد، به او بهترین چیزی را عطا خواهم کرد که به درخواست کنندگان داده شده است؟». و شاعر می‌گوید: اگر انسان روزی تو را ثنا گوید، همان ثنا او را از درخواست بی‌نیاز کند».

والله اعلم.